

VERSLAG GOAB-KRING GROTE STEDEN

Dit is het verslag van de kenniskring Grote Steden over GOAB, die plaatsvond op 13 juni 2024 van 10.00 – 15.00. Er waren 17 beleidsambtenaren aanwezig namens 12 gemeenten, 1 vertegenwoordiger van OCW, 2 vertegenwoordigers van de Inspectie van het Onderwijs, 2 kenniskringleiders en een verslaglegger.

AGENDA

1. Welkom
2. Nieuws GOAB
3. OAB en integraal beleid
4. In de Etalage
5. Beoordeling van ve-kwaliteit door de GGD
6. LEA en resultaatafspraken (presentatie door Inspectie)
7. Afsluiting en evaluatie

NIEUWS GOAB

Nieuws uit het ondersteuningstraject

Ook in het schooljaar 2024-2025 gaan we door met het GOAB-ondersteuningstraject.

Naar verwachting in juni '24 verschijnt de handreiking over het product kostprijs ve. In de handreiking wordt geen richtbedrag genoemd. De reden hiervoor is dat er veel variatie is in factoren die mogelijk bijdragen aan de kostprijs. De handreiking geeft inzicht in een logische opbouw van de kostprijs. Hier kan met aanbieders ve het gesprek over gevoerd worden. Ook worden meerdere mogelijkheden nader toegelicht.

Hoofdlijnenakkoord

In het hoofdlijnenakkoord staat een korte zin opgenomen over vve, namelijk: 'vve kan belangrijk zijn'.

In de financiële bijlage bij Regeerakkoord staat: 'Het aantal specifieke uitkeringen is sinds 2018 fors gestegen. Gemeenten en provincies geven aan dat specifieke uitkeringen hen beperkt in autonomie. Dit vanwege de strikte en gedetailleerde eisen die vanuit het Rijk worden gesteld aan de besteding van de gelden uit een specifieke uitkering. Daarnaast kennen deze uitkeringen zware administratieve- en controlelasten. Met deze maatregel worden specifieke uitkeringen overgeheveld naar het Gemeente- of Provinciefonds met een budgetkorting van 10 procent.'

In mei 2024 heeft Oberon, net voor het verschijnen van deze passage, een evaluatie gedaan onder GOAB-ambtenaren over de SPUK van GOAB. Met een respons van 63% en een goede spreiding naar grootte van gemeenten is dit een representatieve uitkomst. Uit de onder gemeenteambtenaren GOAB uitgezette vragenlijst blijkt dat 75 procent van de respondenten tevreden is met de specifieke uitkering als financiering van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid. Men is tevreden omdat de middelen geoormerkt zijn, waardoor middelen gericht kunnen worden besteed en er ook meer financiële zekerheid is. Een deel van de respondenten geeft wel aan graag ruimere bestedingsdoelen in de wet te zien.

Een kwart van de respondenten geeft aan ontevreden te zijn. Veel genoemde redenen zijn: de middelen zijn niet structureel; er is pas laat duidelijkheid over het bedrag dat men het komende jaar ontvangt; de verantwoordingslasten zijn hoog; en niet alle kosten van voorschoolse educatie kunnen ermee worden gedekt. Ook zijn sommigen kritisch over de verdeling van de middelen op basis van de CBS-indicator.

Op de vraag hoe het gemeentelijke onderwijsachterstandbeleid vanaf 2027 gefinancierd zou moeten worden, heeft 69 procent van de respondenten een voorkeur voor wederom een specifieke uitkering van vier jaar. Twaalf procent heeft een voorkeur voor financiering via het Gemeentefonds. Elf procent heeft geen voorkeur of weet het niet en acht procent wil iets anders, bijvoorbeeld via een brede specifieke uitkering of de middelen rechtstreeks uitkeren aan kinderopvang en/ of het onderwijs.

Binnenkort

- In juli 2024 start het onderzoek naar voorkomen van leerachterstand entree basisonderwijs (begin 2025 rapport verwacht). In dit onderzoek wordt onder andere de leerplichtverlaging naar 4 jaar en de verplichting deelname aan ve voor vve-doelgroepkinderen meegenomen. Er wordt gevraagd wat dit onderzoek anders maakt dan al bestaande onderzoeken. In dit onderzoek wordt aandacht besteed aan welke knoppen we kunnen draaien om de entree in het basisonderwijs nóg beter te maken. Het gaat hierbij niet om de effectiviteit, maar om de vraag wat bijdraagt aan een betere entree in het basisonderwijs. Het onderzoek is naar verwachting eind 2024 / begin 2025 gereed.
- AEF is een onderzoek gestart naar marktverstoring als onderwijs en kinderopvang nauw samen werken (eind 2024 rapport verwacht).

OAB EN INTEGRAAL BELEID

Gemeente Amersfoort geeft een presentatie over het integraal jeugdbeleid in Amersfoort: het [Uitvoeringsprogramma Jeugd en Onderwijs \(UPJO\) 2022-2024](#).

Het beleidskader Inclusieve Stad hangt boven het UPJO. Jeugd en onderwijs is hierin minimaal opgenomen. Het UPJO is een uitwerking van dit bredere beleidskader. Het is een uitvoeringsprogramma van de stad, niet van de gemeente. Samen met het jeugdveld is het uitvoeringsprogramma tot stand gekomen en samen met de partners wordt het de komende jaren uitgevoerd. Het programma kent 3 ambities op de thema's gezond, veilig en kansrijk. In het UPJO zijn 5 focuspunten benoemd, welke de komende jaren op extra inzet kunnen rekenen. Per focuspunt is de vraag gesteld: wat willen we bereiken? Wat doen we de komende 3 jaar? Naast de vijf focuspunten behoudt Amersfoort ook dat wat al goed gaat. Het UPJO beschrijft hoe dat uitgevoerd wordt.

Ook is er aandacht aan de organisatie en samenwerking, om het UPJO goed uit te voeren. Jaarlijks worden 1 of meerdere netwerkbijeenkomsten georganiseerd: Let's connect. Hierin wordt aandacht besteed aan de voortgang van het UPJO, succes- en aandachtspunten.

Gevraagd wordt welke plek Amersfoort heeft voor kinderen met extra zorgbehoeften in een kindcentrum. Amersfoort kent een aanbieder voor kinderopvang voor kinderen met extra zorgbehoeften. Daarnaast is er in de subsidieregeling de mogelijkheid om meer specialistische zorg in kinderopvang en ve mogelijk te maken. De subsidieregeling valt onder het focuspunt *ondersteuning dichtbij*.

Een andere vraag is op welk focuspunt de meeste energie is vanuit het veld. Dit verschilt per partner, door hun commitment is er aandacht voor alle focuspunten. Voor de interne samenwerking is een kernteam opgesteld, met collega's betrokken bij jeugdbeleid, preventief en specialistisch, en onderwijsbeleid. Andere collega's is om

input gevraagd. Op de vraag of het lukt om de ambities uit het UPJO te vertalen naar andere ambities en beleidsplannen is het antwoord bevestigend. De betrokken ambtenaren rapporteren 2x per jaar bij de raad over de voortgang binnen het UPJO.

Er wordt ook kort stilgestaan bij IKC's. In meerdere gemeenten liggen hier uitdagingen als het gaat om scholen die krimpen, groeien, Didam-arrest, (tijdelijke) inhuizing kinderopvang. Daar wordt in deze presentatie niet verder op ingegaan.

Terugkoppeling van de groepsdiscussies

Uit de terugkoppeling komt naar voren dat meerdere gemeenten al integraal werken en dus OAB verbreden met andere beleidsterreinen. Meerdere gemeenten hebben moeite met de vraag welke collega je op welk moment aanhaakt bij een groter proces. Je hebt meerdere beleidsvelden nodig goed integraal beleid te ontwikkelen. Het helpt hierbij ook als er 1 wethouder is voor beide portefeuilles onderwijs en jeugd. De uitgangspunten die gelden als startpunt voor een dergelijk proces zijn ook verschillend: de ene gemeente heeft preventie als overkoepelend thema, bij een andere gemeente is IKC en huisvesting het startpunt om integraal beleid te ontwikkelen. In een gemeente bijvoorbeeld wordt er al wel integraal gewerkt, maar is dit (nog) niet goed op papier gezet.

IN DE ETALAGE

Een gemeente is in 2020-2021 gestart met een peuter-kleutergroep: 0-1 groep. Het gaat om een groep binnen een schoolse setting, waar 8 ve-peuters (vanaf 3 jaar) en 8 kleuters samen 16 uur per week in een klas zitten. Het doel van deze pilot is het bevorderen van de doorgaande lijn. De groep wordt begeleid door een pm-er en een leerkracht. Kleuters gaan na het gezamenlijke programma terug naar de stamschool, peuters naar huis. Op het gebied van professionalisering vraagt dit investering in coaching, training en begeleiding. Er is besloten de pilot met nogmaals een jaar te verlengen. De pilot loopt tegen wetgeving aan, bijvoorbeeld de regels uit de Wko over stamgroepen. Voor deze pilot maakte de gemeente afspraken met de GGD. Onderzoek door Oberon toont aan dat de kinderen in de pilot een groei doormaken op alle ontwikkelgebieden en met name op educatieve kwaliteit

Op het forum van de VNG over vve staat een schema waar je als gemeente tegen aanloopt bij dergelijke groepen onder de titel 'peuter-kleutergroep onder de loep'.

Voordelen van dergelijke groepen die worden gezien en herkend:

- Het is voor kleinere gemeenten interessant omdat er soms te weinig peuters zijn voor een rendabele vegroep.
- Het biedt voordelen voor de start van op de basisschool voor peuters, bevorderen van de doorgaande lijn.
- Voordelen voor kleuters omdat zij in een kleinere groep starten.

In een andere gemeente heeft Stichting Lezen en Schrijven onderzoek gedaan. Hier gaan zij pm-ers trainen in het "vinden" van laaggeletterde ouders die hun kind bij de kinderopvang brengen, en hen doorverwijzen naar volwasseneducatie.

In een gemeente is men veel bezig met de toeleiding. Er is gratis vve en er zijn peuterconsulenten aangesteld. Hierdoor is het aantal aanmelding enorm toegenomen. De peuterconsulent is in dienst bij 1 organisatie, maar werkt gemeentebreed. Den Haag financiert de kosten voor de eigen bijdrage bij vve volledig. Er is ook een aparte regeling voor ouders met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Een andere gemeente heeft ook peuterconsulenten, deze zijn in dienst bij een externe organisatie. Deze organisatie houdt ook bij of een peuter frequent aanwezig is bij de opvang en dus het programma voor ve volgt. Dit is ingezet vanwege het non-bereik.

Om de doorgaande lijn naar het po te stimuleren heeft een gemeente de de subsidieregeling actieplan onderwijsachterstandenbeleid opgesteld. Om in aanmerking te komen voor een subsidie doen kinderopvang en basisschool beiden een subsidieaanvraag. Hierin geven de aanvragers aan op welke thema's zij gezamenlijk aan de slag willen. Het gaat hierbij om gezamenlijke activiteiten voor kinderopvang en onderwijs. De gemeente legt de plannen naast elkaar ter beoordeling. Er zijn op dit moment ongeveer 20 koppels die een aanvraag doen.

In een andere gemeente kunnen scholen jaarlijks een aanvraag indienen voor het stimuleren en bevorderen van de doorgaande lijn. Voor de kinderopvang is deze stimulering verrekend in het ve-uurtarief.

Als schakel tussen opvang en onderwijs heeft een gemeente sinds een jaar een vve-coördinator. Er is een enorme kwaliteitsslag gemaakt. In deze gemeente wordt ook inclusieve(re) opvang uitgewerkt: wat is er nodig om kinderen met extra zorgbehoefte (langer) binnen de reguliere opvang te houden. Zij willen 2 ambulante begeleiders inzetten die de opvang kan helpen bij zorgkwesties.

Daarnaast evalueert deze gemeente de regeling voor gratis ve. Er zijn grote wachtlijsten, zeker in de buitendorpen. Soms kunnen vve-kinderen pas terecht op het moment dat zij al naar school toe moeten. Om dit te ondervangen is gestart met het organiseren van oudergroepen. Hier komen de ouders 1x per week met hun kind. Het programma dat zij krijgen aangeboden hangt aan het vve-programma en geeft handvatten aan de ouders om zelf meer met het kind te doen. Hier is begeleiding vanuit de kinderopvang en ambulante begeleiding.

Een gemeente wil school en omgeving koppelen aan scholen met het 5% hoogste score achterstanden. Zij werken toe naar een hybride schooldag, echter is de financiering onzeker wat maakt dat er weinig energie is voor het project. Vanuit NPO is jeugdhulp gevraagd om pm-ers te coachen bij signalen van bijvoorbeeld moeilijk gedrag. Dit is goed ontvangen. De vraag om inclusievere opvang leeft.

Tot slot loopt er in een gemeente een pilot vve-programma overstijgend werken die recent is geevalueerd onder 12 scholen en 6 voorscholen. In de evaluatie is ingezoomd welke voorwaarden de gemeente kan stellen als een (voor)school niet meer werkt met een vast vve-programma, maar vve aanbiedt via een eigen samengesteld vve-programma (vaak gebaseerd op verschillende vve-programma's).

BEOORDELING VAN VE-KWALITEIT DOOR DE GGD

Gemeente Den Haag geeft een presentatie over de "Kwalitatieve spiegel: advies van de GGD op VE-kwaliteit". In de presentatie wordt toegelicht hoe Den Haag de GGD inzet als adviseur op de kwaliteit, naast de rol als toezichthouder. Den Haag heeft in de vve-resultaatafspraken opgenomen te werken aan hoge pedagogische en educatieve kwaliteit in ve-kinderopvang en vroegscholen. Een manier waarop zij dit doen is de kwalitatieve spiegel. Hierbij bezoekt de GGD Haaglanden een aantal ouders, die willekeurig geselecteerd worden. Ouders kunnen zich niet zelf aanmelden. Er vindt geen reguliere inspectie plaats, er wordt wel een adviesrapport 'kwalitatieve spiegel' opgesteld. Deze onderzoeken zijn verdiepend en breder ingezet dan de reguliere GGD-inspecties. Het rapport geeft inzicht in wat er aangepakt kan worden, bijvoorbeeld door de ve-coach. Een

samenvatting van de resultaten wordt geanonimiseerd naar de gemeente gestuurd, waardoor gemeente een beeld krijgt van de ontwikkeling op kwalitatief niveau. Deze aanpak heeft een meerwaarde voor organisaties (kwaliteitsverbetering en bewustwording) en gemeente (monitoring).

Andere gemeenten vragen zich af hoe omgegaan wordt met de dubbele pet van de GGD. In de praktijk blijkt dit niet tot bijzonderheden te leiden in Den Haag.

Ook bij andere gemeenten wordt de ve-kwaliteit beoordeeld. In een gemeente wordt op een soortgelijke manier een rapport opgesteld, waarbij de gemeente wel inzicht krijgt in alle rapporten per houder. Deze worden op hoofdlijnen besproken tussen gemeente en houder. Twee gemeenten geven aan dat zij een audit hebben uitgevoerd, waar positief op gereageerd is en voorgesteld wordt om dit jaarlijks of om het jaar uit te (laten) voeren. Een andere gemeente voert ronde tafelgesprekken met IKC-commissieleden. Hier komen stafmedewerkers uit kinderopvang en onderwijs samen, leerkrachten en pm-ers sluiten aan. Dergelijke onderwerpen als ve-kwaliteit komen tijdens deze gesprekken op tafel. Ook wordt het gebruik van CLASS genoemd, waar in de betreffende gemeente kinderopvang en scholen zelf tevreden over zijn.

LEA EN RESULTAATAFSPRAKEN

De Inspectie van het Onderwijs geeft een presentatie over de resultaten uit het Landelijk rapport LEA/vve & Resultaatafspraken vroegschoolse educatie.

LEA/vve

Uit het landelijk rapport LEA/vve komt naar voren dat de meeste gemeenten overleg voeren over het bestrijden van onderwijsachterstanden en het bevorderen van integratie. Over het voorkomen van segregatie en inschrijving & toelating wordt minder vaak overleg gevoerd. Bij de inspectie is bekend dat gemeenten zich soms afvragen waarom over alle onderwerpen dan toch overlegd moet worden, ook als het goed gaat. De inspectie geeft hierbij aan dat, naast dat het in de wet genoemd staat, het goed is om jaarlijks met elkaar stil te staan bij deze onderwerpen. Er kunnen veranderingen zijn, waardoor het toch nodig is om eerder gemaakte afspraken te herzien.

Er wordt ook gesproken over een mogelijke landelijke doelgroepdefinitie voor ve. In de beleidsreactie later in 2024 komt hierover meer informatie. Op dit moment wordt met meerdere partijen, waaronder VNG, gemeenten en kinderopvang, onderzocht waar behoefte aan is en wat nu verstandig is om te doen in relatie tot een landelijke doelgroepdefinitie.

Resultaatafspraken vroegschoolse educatie

De Inspectie van het Onderwijs deed indicatief onderzoek naar de succesfactoren en belemmeringen om resultaatafspraken ve te maken. In de presentatie lichtten zij de conclusies en aanbevelingen toe. Een veelgehoorde opmerking over vroegschoolse educatie is dat scholen in relatie tot passend onderwijs voor iedere leerling het best passende onderwijs organiseren. Ve en passend onderwijs loopt op scholen vaak door elkaar. Vroegschoolse educatie is echter meer dan passend onderwijs en de inspectie beveelt dan ook aan om vroegschoolse educatie nieuw leven in te blazen. Ook is een belangrijk signaal dat de historie van een leerling niet altijd bekend is, waardoor een leerling niet als vve-kind wordt aangemerkt. De regierol vanuit de gemeente wordt vaak als ingewikkeld ervaren. Daarnaast roept het woord “resultaatafspraken” op dat er wordt

afgerekend op de afspraken. Zo is dit echter niet bedoeld vanuit de wetgever. Het is een instrument om te meten of je de gestelde doelen bereikt en hierover het gesprek aan te gaan.

De Inspectie deed ook onderzoek naar de kwaliteit van vroegschoolse educatie. Het rapport verschijnt binnenkort zie hiervoor nieuwsdeel van de GOAB website.

EVALUATIE EN AFRONDING

Houd de website www.goab.eu in de gaten voor nieuwe handreikingen, verslagen en de planning van bijeenkomsten. Ook kun je je aanmelden voor de LinkedIn-GOAB-groep om op de hoogte te blijven.

De volgende G44-bijeenkomst wordt gehouden op **donderdag 14 november 2024**. Dit is een digitale bijeenkomst van 10 tot 12. De link volgt te zijner tijd.

Mist een collega op onze GOAB-contactlijst of staat er een oud-collega op? Laat het weten via wdegeus@oberon.eu

NUTTIGE ACHTERGRONDINFORMATIE

Tijdens de kenniskring was er uiteindelijk weinig tijd om alle onderstaande informatie uitgebreid te behandelen. We geven het hier daarom als toegift weer. Het bevat naar onze mening nuttige achtergrondinformatie.

- [Meertalige](#) kinderopvang toegestaan. Kinderopvangcentra mogen vanaf 1 februari 2024 meertalige dagopvang aanbieden. Hierdoor mag kinderopvang voor maximaal 50% van de dagelijkse opvangtijd in het Duits, Engels of Frans aangeboden worden. Buitenschoolse opvang mag al langer meertalig worden aangeboden. Deze uitbreiding geldt voor reguliere kinderopvang, niet voor ve.
- [Subsidieregeling](#) groepshulpen kinderopvang (bovenformatief). Deze nog niet ingegane tijdelijke subsidieregeling (looptijd 3 jaar) biedt kinderopvangorganisaties een tegemoetkoming in de loonkosten van een groepshulp. De kinderopvangorganisatie moet daarvoor hebben geïnvesteerd in scholing van de groepshulp via praktijkleren in het mbo.
- [Verlenging](#) ruimere formatieve inzet beroepskrachten in opleiding. Kinderopvangorganisaties krijgen langer de ruimte om meer beroepskrachten in opleiding formatief in te zetten, namelijk tot 1 juli 2026. Wel wil minister Van Gennip hier een nieuwe voorwaarde aan verbinden, zodat beroepskrachten in opleiding niet te snel teveel verantwoordelijkheid krijgen. Daarom moet er een begeleidingsplan komen waar de beroepskracht in opleiding, de praktijkbegeleider en de opleidingsbegeleider schriftelijk mee hebben ingestemd. Zodra hier meer duidelijkheid over is, vermelden we dit op de GOAB-website.
- [CBS](#) dashboard verwachte onderwijsachterstanden: 2023. Per gemeente is nu inzicht in 2,5 – 12 jaar (en apart voor 2, -4 en 4-12), waar volgens de CBS-criteria risicokinderen voor onderwijsachterstanden zijn. Dit is gebaseerd op de 15% grens voor heel Nederland.
- Toezicht ve naar GGD: kader educatieve kwaliteit is in de maak. Naar verwachting gaat dit in per 1 januari 2027. Er is een klankbordgroep van de VNG opgericht, waarin ook gemeenten deelnemen en meedenken.
- [Kamerbrief](#) 12 maart 2024 over [rapport](#) Onderwijsinspectie. In de kamerbrief staat dat de beleidsreactie in het najaar van 2024 komt, als het derde rapport van de Onderwijsinspectie rond vve er ook is.
- Derde tussenmeting [EVENING](#) onderzoek. In dit derde tussenrapport van het EVENING project presenteert het consortium (Universiteit Utrecht en Sardes) nieuwe gegevens en analyses van de kwaliteit van

voorschoolse educatie (VE). En het effect van deze beleidsmaatregelen: 960 uur voorschoolse educatie, de invoer van de pedagogisch beleidsmedewerker, de startleeftijd en het urengebruik van voorschoolse educatie.

Uitgediept: Derde tussenmeting van EVENING onderzoek.

Effect van de pedagogisch beleidsmedewerker in de VE

De resultaten laten zien dat de toegenomen inzet van de pedagogisch beleidsmedewerker (pbm'er) een significant positief effect heeft gehad op de geobserveerde educatieve proceskwaliteit, maar niet op de geobserveerde emotionele proceskwaliteit. De onderzoekers zien vooral een positief effect op educatieve proceskwaliteit tijdens de (begeleide) spelmomenten. De beleidshervorming kan de geobserveerde toename in kwaliteit tussen 2021 en 2023 voor een belangrijk deel verklaren. Omdat vooral het verhogen van educatieve kwaliteit een positief effect heeft op de (taal)ontwikkeling van kinderen, zijn deze resultaten een indicatie dat de hervorming een positief effect zal hebben op kansengelijkheid.

Meer aanbod en een hoge kwaliteit van VE

De urenuitbreiding van VE heeft geleid tot meer aanbod van educatieve activiteiten in intensievere pedagogische werkvormen. Ook heeft de invoering van de urennorm voor de inzet van de pbm'er een positief effect gehad op de educatieve proceskwaliteit. De laatste meting (2022/2023) laat zien dat de kwaliteit van VE hoog is, ook vergeleken met internationale benchmarks. De bevindingen wijzen erop dat de beleidsmaatregelen effectief hebben bijgedragen aan een rijker en kwalitatief hoogwaardiger aanbod van VE.

Tot slot: enkele nuttige handreikingen/rapporten:

- [*Rol ouders bij taalontwikkeling*](#)
- *Onderwijsinspectie: [Landelijk Rapport Kinderopvang 2022](#) en [Themaonderzoek signalen kinderopvang](#)*
- [*Kansengelijkheid in het onderwijs: sturen op een betwist ideaal*](#)
- [*Kwaliteit sleutel maatschappelijk rendement kinderopvang*](#)
- [*Druk op de keten*](#), Berenschot
- [*Verhoogt de pedagogisch beleidsmedewerker de kwaliteit?*](#)
- [*Toolkit Jonge Kind*](#)
- [*Factsheet Signalen in de kinderopvang*](#)